

רצונו ח"ו, ומכש"כ הרבה פעמים, ואפשר ח"ו רוב היום, נגד רצונו, ומכש"כ לא רק בידיים מוחתמות, אבל בלב מוחם, ר"ל. ומעתה בנין היטב מה שנא': ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי על פיך (תהלים ביטו) הרחמן יצילנו להודיכנו בדרכי תורתנו הק' אכ"ר. א"ד א' מבקש הצליחתך בזה ובבא בגוף ונפש.

מאמר קנב

בענין הנ"ל

אמר לי אחד מהבתי, תהלה כי אתה הולך וטוב. ואמרתי לו למוד נפלא. הן אמת כי אתה שמח בחסד ה', טוב הוא, אבל תדע כי העולם מוטעים בזה, כי מדרך העולם, כששומעים על חולה שהולך וטוב, שמחים ושוב אינם מצטערים בצערו. ולא כן הוא, כי כל זמן שלא שב השרוי בצער לאיתנו הראשון, הלא הוא שרוי בצער אף על כל-דהוא, כן יש לאחרים להשתתף בצערו אף על כל-דהוא. וזה אינו בא — רק מחמת שעל פי רוב אינם משתתפים בצער אחרים כי אם כששומע צער מופלג, ח"ו, ולכן כששומע כי הולך וטוב, שוב אינו נואב לכו בטבע, ושוב אינו מצטער. לא כן דרך נושא בעול — משתדל להרגיש בטיב ההרגש — צער זולתו, ולא רק מה שהוא מרגיש בטבע, וא"כ כל זמן שלא שב לאיתנו הראשון, עדיין מצטער עמו. והראיה, רבקה השתדלה לגמול חסד כל-דהוא, לשאוב מים בעד הגמלים, למען לא יטריחו עבדי אליעזר לשאוב, והנה צער השאיבה מעט מזער להם, ועם כ"ז אם לא עשתה זאת, לא היתה כלתו של אברהם אבינו ע"ה, ולא אשתו של יצחק, ולא אמו של יעקב אבינו, ולא האם של כלל ישראל. ראה שכר נושא בעול כל-דהוא מה זה, ומכש"כ כשלא יצטער בצער זולתו יותר מכל-דהוא, ח"ו! ראה כמה כל-דהוא יש בזה, ובכל כל-דהוא כמה הפסד בזה, וזה מבהיל! ואמרתי לו אח"כ ראה כוח המוסר, בשעה קלה, כמה הרוחת לכל ימי חייו. מבהיל מעלת נושא בעול עם חברו על פי המוסר.

מאמר קנב

והיה הנערה אשר וגו' אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני.

(בראשית כד"ד)

הערה. כל דבר עונג ועז, הוא בדבר שנברא בו לזה. למשל — האדם מתענג בו באכילה ושתיה, שנברא בזה לכסוף לזה, והארץ היא המכינה לפניו מאכל, וזה טבע כל דבר לעשות כמה שנברא על זה זהו תענוגו, והנה אנתנו רואים בטבע הבריאה "עולם חסד יבנה" (תהלים פט"ג) כי הכל מחסד, השמש מאירה, הארץ תתן יכולה, המולות שומרים משמרתם, והכל בחסד, ואילו לא החסד — אין העולם מתקיים רגע אחד, וא"כ אחרי שאנתנו רואים כי טבע העולם — שהבריאה היא בחסד, וא"כ צריך האדם להתענג מאד בחסד, יען כי זה טבע הבריאה, וזהו עונג כל דבר לעשות מה

שהוטבע בו, וכמו הדברים המעטים המענגים — מחמת כי הוא עושה בדבר שהוטבע בו — זהו תענוגו, כן בזה — לפי עוצם הטבע של חסד שאנתנו רואים בעולם כן היה צריך להיות עוצם התענוג לעשות חסד, כי הוא עושה מה שהוטבע בו, וכן הוא באמת כאשר יוציא האדם כוח זה לפועל, אבל הכוח הזה הוא טמון באדם, כמו כוח ראות השכל, ראות הטמון באיך וגם באדם, וע"י חרישה וזריעה תוציא לפועל, וכאשר ביארגו בארוכה, כן ביה כוח השמחה או העצמה הנ"ל טמון, וע"י יגיעה תוציא לפועל, ואז שמחתו בחסד עצום ונורא מאד! ולדעתי זהו הענין מה שהאדם מתענג בשמחה מאד, הוא: כי הטבע מעשה אלקים הוא, והשי"ת עוז וחדוה במקומו, וא"כ טבע הבריאה שמחה, והעושה כפי הבריאה עונג עצום הוא לו, ולכן האדם מתענג בשמחה, כי טבע הבריאה שמחה, ומכש"כ כשהאדם עושה מצות השי"ת, כי זה עיקר רצונו, ורצונו עיקר הבריאה — העונג, וזה עצום ונורא מאד, כי שארי שמחות רק שאולים המה, ולא עצם הבריאה, וזה דבר הפלא מאד, והבן.

מאמר קנב

בענין הנ"ל

הערה. כי עיקר האדם על רוחניותו, והוא כי אנו רואים — כי בחכמה כשהאדם יחדש מה, רוצה להגיד לאחרים, ואמרו החכמים, כי תשוקת החדשות (בחכמה) להודיע לזולתו — גדול מאוד, ואילו במאכל או בממון כשירויח באלה, אינו חושק להעניק לזולתו, למה? אלא כי באמת — כל העולם כולו משתמשים לתכלית אחת, וע"י התכלית הם כאיש אחד, ונמצא כמו שהאדם אבר אחד רוצה להיטיב לאבר שני שלו, כן ביה כשהאדם משיג בחכמתו — האמת, חושק להעניק לזולתו, כי הוא אבר שלו וכגוף אחד הם בגדר רוחניות, ולכן נבראו, משא"כ בתאוה שיש לו — אינו רוצה מה להעניק לזולתו, יען על לא ע"ה נברא האדם, וא"כ מה שהוא עשה בזה — הוא נגד הבריאה (לתכליתה) ולא שייך כי יחשוק להיטיב לזולתו, כי בגדר זה לא גוף אחד הם, יען כי לא זה היה תכלית הבריאה, ולא שייך בזה להיטיב לאבר שני, כי זה לא הוטבע בו בגדר הבריאה כי אין זה התכלית, והעושה עבירה יצא מגדר הבריאה, ולא הותאמו בזה כגוף אישי אחד, והבן זאת, ולכן בגדר ההטבה והחסד אשר זה ממעלות האדם, וזה גדר הבריאה — יחשוק להיטיב לזולתו, כמו אברהם אבינו ע"ה, יען כי בגדר מעלה יתאחדו, והרי זה חושק להיטיב לאבר שלו כנ"ל.

מאמר קנב

אותה הוכחת לעבדך ליצחק (עיי' בפירש"י בראשית כד"ד).

לכבוד ידידי הרה"ג וכו' אמר"ר היה איש שלום, אוהב שלום ורודף שלום, ישלח לי ה' ית' עורתו מקודש לילך בזה הדרך כל ימי חיי, ואז אדע כמה מוציח אני, כי